

بررسی مزیت نسبی منسوجات ایران

جعفر عزیزی* و سید امین مجتبایی**

در این مقاله بررسی مزیت نسبی در تولید و تجارت و تداوم آن در اقتصاد نساجی ایران به منظور افزایش کارایی در کمیت و کیفیت برتر تولید و تجارت بررسی شده است. به طور کلی هدف اصلی این تحقیق سنجش توان رقابتی صنعت نساجی کشور در عرصه بین‌المللی است. در این پژوهش برای اندازه‌گیری مزیت نسبی در صنعت نساجی کشور از معیارهای هزینه منابع داخلی (DRC)^۱ و مزیت نسبی آشکار شده (RCA)^۲ در مورد محصولات پنبه، پارچه‌های تار و پودی، رشته‌های الیاف مصنوعی و پشم و موی حیوانات و ابریشم طی سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۳ استفاده شده است. با بهره‌گیری از روش مزیت نسبی آشکار شده و داده‌های مربوط به سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۳ مشخص شد که صنعت نساجی ایران در سال ۱۳۸۳ دارای مزیت نسبی آشکار شده نیست و در بین محصولات مورد بررسی فقط دو محصول الیاف مصنوعی و پشم و موی حیوانات از مزیت نسبی برخوردار هستند. در ضمن مشخص شد که در صنعت نساجی ایران نه تنها مزیت نسبی آشکار شده منسوجات در سال ۱۳۸۳ کاهش یافته بلکه مزیت نسبی محصولات مورد بررسی نیز به جز الیاف مصنوعی در سال ۱۳۸۳ در مقایسه با سال ۱۳۸۲ کاهش یافته است. علاوه بر این در این تحقیق مزیت نسبی آشکار شده صنعت نساجی ایران در سال ۱۳۸۳ با کشورهای منتخب مقایسه شده که نشان می‌دهد ایران در بین کشورهای مطرح با رتبه ۴۴ و $RCA = 0/91$ از موقعیت خوبی برخوردار نیست.

واژه‌های کلیدی: مزیت نسبی، صنعت نساجی، هزینه منابع داخلی، مزیت نسبی آشکار شده.

۱. مقدمه

امروزه با توجه به جهت‌گیریهای سازمان تجارت جهانی (WTO) برای افزایش تجارت بین‌المللی از طریق حذف موانع تجاری، محاسبه مزیت‌های نسبی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است، زیرا پس از کاهش تدریجی تعرفه‌ها و حذف آنها کشورها فقط بر اساس مزیت نسبی خود قادر به حضور در

* دکتری اقتصاد و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

** کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی

1. Domestic Resource Cost
2. Revealed Comparative Advantage

عرصه رقابت جهانی خواهند بود. علاوه بر این یکی از عوامل مؤثر در تعیین راهبردهای تجاری هر کشوری، داشتن مزیت نسبی (اقتدار و توانایی یک کشور در تولید و صادرات یک کالا با بالاترین کیفیت و نازل‌ترین قیمت) در تولید و صادرات کالاهاست. با توجه به اینکه مقدمات پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی فراهم آمده لازم است تا پیش از برقراری کامل تجارت آزاد، مزیت‌های نسبی کشور شناسایی و مورد مطالعه دقیق قرار گیرد. صنعت نساجی کشور با وجود توانایی‌های بسیار در تولید و صادرات، جایگاه مهمی در صادرات غیرنفتی کشور دارد، بنابراین بررسی مزیت نسبی این صنعت می‌تواند بیش از پیش در توسعه صادرات نساجی مفید بوده و برنامه‌ریزان را به توجه بیشتر در پیشرفت این صنعت راهنمایی کند. هدف این تحقیق پاسخگویی به این دو سؤال است که آیا صنعت نساجی کشور در تولید و تجارت از مزیت نسبی برخوردار است؟ و آیا مزیت نسبی منسوجات ایران در حال کاهش است؟ برای این منظور از شاخصهای تعیین مزیت نسبی (هزینه منابع داخلی و مزیت نسبی آشکار شده) استفاده شده است.

در ادامه، ابتدا ضمن بیان مبانی نظری، روش اندازه‌گیری مزیت نسبی معرفی شده و سپس نتایج محاسبات مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند.

۲. اهداف تحقیق

- الف - بررسی قدرت رقابتی نساجی ایران در عرصه بین‌المللی.
- ب - تعیین مزیت نسبی منسوجات کشور.

۳. فرضیات تحقیق

- الف - توان رقابتی صنعت نساجی ایران در رقابت بین‌المللی بسیار پایین است.
- ب - منسوجات کشور مزیت نسبی در تولید و تجارت ندارد.

۴. روش‌شناسی تحقیق

معیارهای تعیین مزیت نسبی را به دو صورت می‌توان بیان کرد. یکی معیار پیش از تولید و قبل از تجارت که در بیشتر مواقع اشاره به معیار نظری مزیت نسبی بر اساس مقایسه هزینه تولید، پیش از انجام تجارت دارد. معیار دیگر که در اصل همان معیار کاربردی تعیین و اندازه‌گیری مزیت نسبی است، به صورت معیار پسین^۱ و بر اساس اطلاعات مبادلات خارجی پس از تجارت تعریف می‌شود. در این حالت، هزینه‌ها در شرایط وجود تجارت اندازه‌گیری می‌شود. در نتیجه معیار کاربردی تا حدودی از مبنای نظری آن فاصله می‌گیرد.

1. Ex-post

۴۹ بررسی مزیت نسبی منسوجات ایران

برهمن اساس برخی اقتصاددانان نظیر بالاسا^۱ معیارهای کاربردی «هزینه منابع داخلی» و «مزیت نسبی آشکار شده» برای تعیین و اندازه‌گیری مزیت نسبی در تجارت جهانی را معرفی کردند. چون در این تحقیق از این دو روش استفاده می‌شود، به معرفی آنها می‌پردازیم.

۴-۱. اندازه‌گیری هزینه منابع داخلی (DRC)

هزینه منابع داخلی، کاربردی از تحلیل بازدهی عوامل بر پایه ارزش خارجی است. به عبارت دیگر هزینه منابع داخلی، هزینه فرصت از دست رفته واقعی منابع داخلی است که صرف تولید یک کالای خاص بر حسب قیمت‌های جهانی می‌شود. شاخص هزینه منابع داخلی برای اندازه‌گیری هزینه فرصت واقعی تولید، بر حسب هزینه‌های داخلی عوامل برای کسب یک واحد ارزش خارجی مورد استفاده قرار می‌گیرد. روش هزینه منابع داخلی از سه موضوع تحلیل داده و ستاده، آنالیز هزینه یک سیستم تجارت محدود و تعرفه حمایتی مؤثر کالاهای مختلف، به طور مجزا می‌تواند برای پیش‌بینی مزیت نسبی استفاده شود. برتری روش هزینه منابع داخلی نسبت به شیوه‌های دیگر محاسبه مزیت نسبی آن است که تغییر قیمتی را که بیشتر حاصل نوسانات نرخ ارز در پروژه‌های مربوط به توسعه صادرات یا صرفه جویی‌های وارداتی است، دقیق‌تر محاسبه می‌کند. چون نرخ ارز به طور مداوم در حال نوسان است برای مقایسه هزینه منابع داخلی از «نرخهای مبادله‌ای سایه‌ای» به جای نرخهای ارزشهای حقیقی استفاده می‌کنند. اگر هزینه منابع داخلی کمتر از نرخهای سایه‌ای ارز باشد نشان‌دهنده آن است که فعالیتهای صنعتی در داخل کشور کارا و رقابتی است و برعکس اگر هزینه منابع داخلی بیش از نرخهای سایه‌ای ارز باشد، فعالیتهای صنعتی در آن بخش (کالا) غیراقتصادی و ناکارا خواهد بود.

در این پژوهش فرمول ریاضی هزینه منابع داخلی به صورت رابطه (۱) است:

$$DRC = \frac{C - eC_i}{eP_w - eC_i} \quad (1)$$

C: هزینه تولید که شامل هزینه نهاده‌های قابل تجارت (در بازارهای جهانی مبادله می‌شوند) و هزینه نهاده‌های غیرقابل تجارت (عوامل داخلی تولید)

e: نرخ ارز

P_w: قیمت سر مرز محصول

C_i: هزینه نهاده قابل تجارت

شاخص هزینه منابع داخلی اگر پس از محاسبه بین صفر و یک قرار گیرد وجود مزیت نسبی و در صورتی که بزرگتر از یک و کوچکتر از صفر باشد مزیت نسبی یا نبود سودآوری را نشان

1. B. Balassa

می‌دهد. باید به این نکته توجه شود که قیمت سر مرز، قیمت بین‌المللی نیست بلکه قیمت حقیقی واردات (CIF) یا قیمت صادراتی (FOB) است، برای کشورهایی که کالا وارد می‌کنند قیمت سرمرز، قیمت وارداتی و برای کشورهای صادرکننده قیمت سرمرز، قیمت صادراتی است.

۲-۴. اندازه‌گیری مزیت نسبی آشکار شده (RCA)

بیش از ۳۵ سال قبل بلاسادر مقاله‌ای، معیار مزیت نسبی آشکار شده را برای اولین بار مورد استفاده قرار داد. از آن سال به بعد (۱۹۶۷) این معیار در گزارشها و مقالات متعدد به عنوان معیار اندازه‌گیری تخصص‌گرایی در تجارت بین‌الملل به کار رفت. به منظور محاسبه مزیت نسبی آشکار شده طبق شاخص بالاسا از فرمول (۲) استفاده می‌شود:

$$RCA_{ij} = \frac{X_{ij}/X_{tj}}{X_{iw}/X_{tw}} \quad (2)$$

X : علامت اختصاری صادرات، i مربوط به بخش، j مربوط به کشور و w مربوط به جهان است.

RCA_{ij} : مزیت نسبی آشکار شده

X_{ij} : ارزش صادرات کشور j از محصول i

X_{tj} : ارزش کل صادرات کشور j

X_{iw} : ارزش صادرات جهان از محصول i

X_{tw} : ارزش کل صادرات جهان

صورت کسر درصد سهم یک بخش مفروض در صادرات ملی و مخرج آن درصد سهم یک بخش مفروض را در صادرات جهان منعکس می‌کند. بنابراین می‌توان گفت این معیار به بررسی ساختار صادرات ملی در مقابل ساختار صادرات جهان می‌پردازد. معیار یادشده سهم نسبی صادرات یک کالا را برای کشور یا منطقه نشان می‌دهد. با بررسی شاخص به دست آمده در طی یک دوره زمانی، در صورت افزایش این شاخص، سهم نسبی کشور در صادرات کالای خاص افزایش یافته و برعکس در صورت کاهش این شاخص، سهم نسبی برای صدور کالا کاهش یافته است. روند افزایشی این شاخص طی زمان نشان‌دهنده بهبود موقعیت رقابتی یک کالا در سطح جهان یا منطقه‌ای خاص در راستای ایجاد فرصتهای مناسب یا استفاده به موقع از فرصتهای پیش آمده در سطح جهانی برای کشور مورد نظر تلقی می‌شود. از سوی دیگر نوسانات این معیار نیز می‌تواند درجه ثبات پایین رژیم تجاری یک کشور را نشان دهد. به اعتقاد بالاسا و برخی اقتصاددانان معاصر، شاخص یادشده با تکیه بر ساختار موجود صادرات برای بررسی امکان پیوستن کشورهای جهان به سازمان تجارت جهانی و ارزیابی آثار بلندمدت آزادسازی تجاری نیز ابزار مناسبی است.

بررسی مزیت نسبی منسوجات ایران ۵۱

با توجه به ساختار معیار مزیت نسبی آشکار شده، مقادیر این شاخص همیشه بین صفر و بی نهایت قرار می گیرد. اگر این شاخص در فاصله (۰ و ۱) واقع شود گفته می شود که کشور مورد نظر در آن بخش مفروض متخصص نیست و هرگاه در فاصله یک تا بی نهایت قرار گیرد گفته می شود که این کشور دارای تخصص در صدور کالای خاص بوده و به سوی تخصصی شدن تولید حرکت می کند. بنابراین مقادیر شاخص یادشده برای هر کالای صادراتی می تواند وضع مزیت نسبی آن کالا را در بازار صادراتی بالفعل نشان دهد.

۵. محاسبه مزیت نسبی محصول پنبه بر اساس معیار هزینه منابع داخلی طی سال ۱۳۸۳
برای تعیین مزیت‌های نسبی هر محصول نخست باید کل هزینه‌های تولید آن محاسبه شود. هزینه‌های تولید به دو بخش تقسیم می شود: هزینه نهاده‌های قابل تجارت و هزینه نهاده‌های غیرقابل تجارت (عوامل داخلی تولید).

۱-۵. نهاده‌های قابل تجارت

نهاده‌هایی است که قابلیت فروش در بازارهای جهانی را دارد. این نهاده‌ها یا از خارج از کشور خریداری شده و یا تولید داخل بوده و همزمان در بازارهای جهانی قابل عرضه است. برای کالاهای قابل تجارت از قیمت‌های مرزی استفاده می شود. برای کالاهای وارداتی از قیمت وارداتی و برای کالاهای صادراتی از قیمت صادراتی استفاده می شود.
در این تحقیق نهاده‌های کود شیمیایی، سموم دفع آفات، بذر مصرفی، ۳۶ درصد ماشین آلات به عنوان نهاده‌های قابل تجارت در نظر گرفته شده‌اند.

۲-۵. نهاده‌های غیرقابل تجارت

نهاده‌هایی است که به دلیل نبود تقاضا، قابلیت فروش در بازارهای جهانی را ندارد. یا به دلیل نبود امکان تحرک در بازار بین‌المللی مبادله نمی شود.
در این تحقیق نهاده‌های دستمزد، زمین، آب، ۶۴ درصد ماشین آلات و هزینه‌های سربار به عنوان نهاده‌های غیر قابل تجارت در نظر گرفته شده است.

۳-۵. قیمت سایه‌ای نهاده‌های قابل تجارت

قیمت سایه‌ای هر کیلو کود شیمیایی و سموم دفع آفات بر اساس قیمت وارداتی آنها در سال ۱۳۸۳ برآورد شده است. در مورد قیمت سایه‌ای بذر مصرفی در سال ۱۳۸۳ قیمت بازاری (داخلی) آن به عنوان قیمت سایه‌ای در نظر گرفته شده است.

۴-۵. قیمت سایه‌ای نهاده‌های غیر قابل تجارت

الف - قیمت سایه‌ای نیروی کار: با توجه به اینکه در هر هکتار به طور متوسط ۳۲/۶۱ نفر مشغول به کار هستند و طبق اعلام وزارت کار مبنی بر دستمزد هر نفر کارگر در روز (۷۰ هزار ریال) بر اساس مشاغل رقیب، قیمت سایه‌ای نیروی کار محاسبه شده است.

ب - قیمت سایه‌ای زمین: هزینه زمین در سال ۱۳۸۳ که توسط سیستم بانک، هزینه تولید محصولات کشاورزی براساس هزینه تخصیص زمین به بهترین محصولات رقیب ارائه شده است به عنوان قیمت سایه‌ای زمین در نظر گرفته شده است.

ج - قیمت سایه‌ای آب: هزینه آب بها در سال ۱۳۸۳ به عنوان قیمت سایه‌ای آب در نظر گرفته شده است.

د - قیمت سایه‌ای ماشین‌آلات: با توجه به اینکه در هزینه تولید یک کیلو پنبه سهم سرمایه موجود ذکر نشده است سود سرمایه در گردش به عنوان سرمایه در نظر گرفته شده است که از این میزان، ۱۵۷۶۷۰ ریال به عنوان هزینه ماشین‌آلات فرض شده است (این مبلغ از سیستم بانک هزینه تولید محصولات کشاورزی استخراج شده است). در مورد قیمت سایه‌ای ماشین‌آلات ۳۶ درصد سهم نهاده‌های قابل تجارت و ۶۴ درصد به عنوان نهاده‌های غیر قابل تجارت فرض شده است.

۵-۵. محاسبه قیمت‌های سایه‌ای (محصول پنبه و نهاده‌های کود، سموم دفع آفات و ماشین‌آلات)

چون پنبه، کود شیمیایی، سموم دفع آفات و ماشین‌آلات از کشورهای مختلفی به ایران وارد می‌شوند برای استخراج قیمت‌های سایه‌ای براساس هر کشور صادر کننده از قیمت سر مرز استفاده شده است. برای کشورهایی که پنبه را به ایران صادر می‌کنند مبنای قیمت سایه‌ای بر قیمت CIF و کشورهای که از ایران پنبه را وارد می‌کنند مبنای قیمت سایه‌ای بر قیمت FOB گذاشته شد.

۶-۵. نرخ سایه‌ای ارز

نرخ سایه‌ای ارز خارجی در محاسبه مزیت نسبی و تعیین نرخهای حمایت دولت، حساسیت ویژه‌ای دارد. در واقع این نرخ مبنای رسیدن به قیمت سایه‌ای قابل قبول برای محصولات و نهاده‌های قابل تجارت است. در این مطالعه از نظریه برابری قدرت خرید (PPP) در سه حالت مطلق، نسبی برای محاسبه نرخ سایه‌ای ارز با بهره‌گیری از قیمت یک اونس طلا در بازار داخلی (بر حسب ریال) و بازار جهانی (بر حسب دلار) استفاده شده است که اطلاعات آن از گزارشهای ماهیانه و روابط بین‌الملل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و اینترنت جمع‌آوری شده است.

با بهره‌گیری از روش مطلق برای قدرت خرید (PPP) نرخ سایه‌ای ارز در سال ۱۳۸۳ چنین به

دست آمد:

$$E = P_{ig} / P_{dg} \quad (۳)$$

P_{ig} : قیمت یکک اونس طلا در بازار داخلی (بر حسب ریال)

P_{dg} : قیمت یکک اونس طلا در بازار جهانی (بر حسب دلار)

با بهره‌گیری از روش نسبی برابری قدرت خرید (PPP) نرخ برابری ریال در برابر دلار چنین است:

$$E = \frac{P_I}{P_I^*} \times E_0 \quad (۴)$$

P_I : شاخص قیمت مصرف‌کننده داخلی ۶۰۸/۲۶

P_I^* : شاخص قیمت مصرف‌کننده ایالات متحده آمریکا ۱۲۳/۶

E_0 : ارز آزاد در سال مبدا (۱۳۶۹) ۱۲۹۸

نرخ ارز بر مبنای قدرت خرید مطلق:

$$E = P_{ig} / P_{dg} = \frac{۲۳۳۴۶۵۴}{۴۱۰} = ۵۶۹۴$$

نرخ ارز بر مبنای قدرت خرید نسبی:

$$E = \frac{P_I}{P_I^*} \times E = \frac{۶۰۸/۲۶}{۱۲۳/۶} \times ۱۲۹۸ = ۶۳۸۷$$

جدول ۱. قیمت سایه‌ای محصول پنبه وارداتی (CIF) در سال ۱۳۸۳ (ریال)

نام کشور	ارزش هر واحد	قیمت سایه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی
اندونزی	۴/۲۳	۳۷۴۶۵/۱۱	۲۴۰۸۵/۶۲	۲۷۰۱۷/۰۱
آذربایجان	۰/۸۹۲	۷۹۰۰/۴۴۴	۵۰۷۹/۰۴۸	۵۶۹۷/۲۰۴
آلمان	۱/۳۵۶	۱۲۰۱۰/۰۹	۷۷۲۱/۰۶۴	۸۶۶۰/۷۷۲
اتریش	۱/۷۳۸	۱۵۳۹۳/۴۷	۹۸۹۶/۱۷۲	۱۱۱۰۰/۶۱
ازبکستان	۱/۶۳۵	۱۴۴۸۱/۲	۹۳۰۹/۶۹	۱۰۴۴۲/۷۵
انگلستان	۱/۵۶	۱۳۸۱۶/۹۲	۸۸۱۲/۶۴	۹۹۶۳/۷۲
تاجیکستان	۱/۷۰۹	۱۵۱۳۶/۶۱	۹۷۳۱/۰۴۶	۱۰۹۱۵/۳۸
ترکمنستان	۱/۶۴۴	۱۴۵۶۰/۹۱	۹۳۶۰/۹۳۶	۱۰۵۰۰/۲۳
سوئیس	۱/۸۳۲	۱۶۲۲۶/۰۲	۱۰۴۳۱/۴۱	۱۱۷۰۰/۹۸
ایتالیا	۵/۷۶	۵۱۰۱۶/۳۲	۳۲۷۹۷/۴۴	۳۶۷۸۹/۱۲

مأخذ: محاسبات تحقیق (ارزش هر واحد از سالنامه آمار بازرگانی خارجی استخراج شده است)

جدول ۲. قیمت سایه‌ای محصول پنبه صادراتی (FOB) در سال ۱۳۸۳ (ریال)

نام کشور	ارزش هر واحد	قیمت سایه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی
آلمان	۱/۲۱	۱۰۷۱۶/۹۷	۶۸۸۹/۷۴	۷۷۵۸/۲۷
ایتالیا	۱/۱۹	۱۰۵۳۹/۸۳	۶۷۷۵/۸۶	۷۶۰۰/۵۳
ترکیه	۱/۲۱	۱۰۷۱۶/۹۷	۶۸۸۹/۷۴	۷۷۲۸/۲۷
ارمنستان	۱/۷۵	۱۵۴۹۹/۷۵	۹۹۶۴/۵	۱۱۱۷۷/۲۵

مأخذ: محاسبات تحقیق (ارزش هر واحد از سال‌نامه آمار بازرگانی خارجی استخراج شده است)

جدول ۳. قیمت سایه‌ای نهاده کود شیمیایی و سموم دفع آفات (ریال)

شرح	ارزش هر واحد	قیمت سایه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی
کود شیمیایی (ازت، فسفر، پتاسیم)	۰/۹۶	۸۵۰۲/۷۲	۵۴۶۲/۲۴	۶۱۳۱/۵۲
کود شیمیایی (اوره)	۰/۱۸۱	۱۶۰۳/۱۱	۱۰۳۰/۶۱۴	۱۱۵۶/۰۴۷
حشره کش	۰/۱۲۰۰۱	۱۰۶۲۹۲/۸۵۷	۶۸۳۳۳/۶۹۴	۷۶۶۵۰/۳۸۷
علف کش	۷/۸۴	۶۹۴۳۸/۸۸	۴۴۶۴۰/۹۶	۵۰۰۷۴/۰۸

مأخذ: محاسبات تحقیق (ارزش هر واحد از سال‌نامه آمار بازرگانی خارجی استخراج شده است)

جدول ۴. قیمت سایه‌ای نهاده ماشین آلات و بذر مصرفی (ریال)

شرح	ارزش واحد	قیمت سایه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی
ماشین آلات ۰/۳۶	۷/۱۵۹	۶۳۴۰۷/۲۶۳	۴۰۷۶۳/۳۴۶	۴۵۷۲۴/۵۳
بذر مصرفی	۰/۳۶۸۴۴۶	۳۲۶۳/۳	۲۰۹۷/۹	۲۳۵۳/۲

مأخذ: محاسبات تحقیق (ارزش هر واحد از سال‌نامه آمار بازرگانی خارجی استخراج شده است)

جدول ۵. محاسبه مزیت نسبی محصول پنبه بر اساس نرخ ارز آزاد

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیر قابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
اندونزی	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۵۸/۹۴۲	۳۷۴۶۵/۱۱	۰/۱۳۴۹۶
ایتالیا	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۵۸/۹۴۲	۵۵۵۳۳/۳۹	۰/۸۹۴۰۶
آذربایجان	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۵۸/۹۴۲	۷۹۰۰/۴۴۴	۰/۸۱۱۵۴
آلمان	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۵۸/۹۴۲	۱۲۰۱۰/۰۹	۰/۴۷۸۲۵۹
اتریش	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۵۸/۹۴۲	۱۵۳۹۳/۴۷	۰/۳۵۷۴۱۶

(ریال)

(کشورهای صادرکننده به ایران)

بررسی مزیت نسبی منسوجات ایران ۵۵

ادامه جدول ۵

۰/۳۸۳۵۴۷	۱۴۴۸۱/۲	۴۷۵۸/۹۴۲	۲۰۰۳/۰۸۴	ازبکستان
۰/۴۰۵۱۱۳	۱۳۸۱۶/۹۲	۴۷۵۸/۹۴۲	۲۰۰۳/۰۸۴	انگلستان
۰/۳۶۴۴۰۶	۱۵۱۳۶/۶۱	۴۷۵۸/۹۴۲	۲۰۰۳/۰۸۴	تاجیکستان
۰/۳۸۱۱۱۲	۱۴۵۶۰/۹۱	۴۷۵۸/۹۴۲	۲۰۰۳/۰۸۴	ترکمنستان
۰/۳۳۶۴۹۵	۱۶۲۲۶/۰۲	۴۷۵۸/۹۴۲	۲۰۰۳/۰۸۴	سوئیس

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۶. محاسبه مزیت نسبی محصول پنبه بر اساس قدرت خرید مطلق (ریال)

DRC	قیمت سایه‌ای محصول	هزینه نهاده غیر قابل تجارت	هزینه نهاده قابل تجارت	نام کشور
۰/۲۰۹۹۲۹	۲۴۰۸۰/۶۲	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	اندونزی
۰/۱۳۹۰۷۱	۳۰۷۰۱/۳۸	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	ایتالیا
۱/۲۶۲۳۴۶	۵۰۷۹/۰۴۸	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	آذربایجان
۰/۷۴۳۹۳	۷۷۲۱/۰۶۴	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	آلمان
۰/۵۵۵۹۶	۹۸۹۶/۱۷۲	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	اتریش
۰/۵۹۶۶۰۶	۹۳۰۹/۶۹	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	ازبکستان
۰/۶۳۰۱۵۲	۸۸۲/۶۴	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	انگلستان
۰/۵۶۶۸۳۳	۹۷۳۱/۰۴۶	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	تاجیکستان
۰/۵۹۲۸۱۹	۹۳۶۰/۹۳۶	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	ترکمنستان
۰/۵۲۳۴۱۶	۱۰۴۳۱/۴۱	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۸۷/۷۴۱	سوئیس

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۷. محاسبه مزیت نسبی محصول پنبه بر اساس قدرت خرید نسبی (ریال)

DRC	قیمت سایه‌ای محصول	هزینه نهاده غیر قابل تجارت	هزینه نهاده قابل تجارت	نام کشور
۰/۱۸۷۱۱۵۲	۲۷۰۱۷/۰۱	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	اندونزی
۱/۱۲۵۳۸	۵۶۹۷/۲۰۴	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	آذربایجان
۰/۶۶۳۲۱۲	۸۶۶۰/۷۷۲	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	آلمان
۰/۴۹۵۶۳۷	۱۱۱۰۰/۶۱	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	اتریش
۵۳۱۸۷۳	۱۰۴۲/۷۵	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	ازبکستان
۰/۵۶۱۷۸	۹۹۶۳/۷۲	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	انگلستان
۰/۵۰۵۳۳۱	۱۰۹۱۵/۳۸	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	تاجیکستان
۵۲۸۴۹۷	۱۰۵۰۰/۲۳	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	ترکمنستان
۰/۴۶۶۶۲۵	۱۱۷۰۰/۹۸	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	سوئیس
۰/۱۳۵۴۰۸	۳۶۷۸۹/۱۲	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۴۴۴/۴۶۹	ایتالیا

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۸. محاسبه مزیت نسبی محصول پنبه بر اساس نرخ ارز آزاد (کشورهای واردکننده از ایران)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
آلمان	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۰۷۱۶/۹۷	۰/۵۴۹۲۳۲
ارمنستان	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۲۴۸۸/۳۷	۰/۴۵۶۴۴۴
ایتالیا	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۰۵۳۹/۸۳	۰/۵۶۰۶۲۸
ترکیه	۲۰۰۳/۰۸۴	۴۷۸۵/۹۴۲	۱۰۷۱۶/۹۷	۰/۵۴۹۲۳۲

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۹. محاسبه مزیت نسبی محصول پنبه بر اساس قدرت خرید مطلق (ریال)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
آلمان	۱۲۸۷/۷۴۱	۴۷۸۵/۹۴۲	۶۸۶/۷۴	۰/۸۵۴۳۲۸
ارمنستان	۱۲۸۷/۷۴۱	۴۷۸۵/۹۴۲	۸۰۲۸/۵۴	۰/۷۰۹۹۹۶
ایتالیا	۱۲۸۷/۷۴۱	۴۷۸۵/۹۴۲	۶۷۷۵/۸۶	۰/۸۷۲۰۵۵
ترکیه	۱۲۸۷/۷۴۱	۴۷۸۵/۹۴۲	۶۸۸۹/۷۴	۰/۸۵۳۲۸

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۰. محاسبه مزیت نسبی محصول پنبه بر اساس قدرت خرید نسبی (ریال)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
آلمان	۱۴۴۴/۴۶۹	۴۷۸۵/۹۴۲	۷۷۲۸/۲۷	۰/۷۶۱۶۳۲
ارمنستان	۱۴۴۴/۴۶۹	۴۷۸۵/۹۴۲	۹۰۰۵/۶۷	۰/۶۳۲۹۶۱
ایتالیا	۱۴۴۴/۴۶۹	۴۷۸۵/۹۴۲	۷۶۰۰/۵۳	۰/۷۷۷۴۳۶
ترکیه	۱۴۴۴/۴۶۹	۴۷۸۵/۹۴۲	۷۷۲۸/۲۷	۰/۷۶۱۶۳۲

مأخذ: محاسبات تحقیق

۷-۵. محاسبه مزیت نسبی محصول پارچه سیستم پنبه‌ای

الف - نهاده‌های قابل تجارت: نخ، پنبه، سوخت ماشین آلات: قیمت سایه‌ای این نهاده‌ها برابر قیمت وارداتی آنها در سال ۱۳۸۳ در نظر گرفته شده است.

ب - نهاده‌های غیرقابل تجارت: حقوق و دستمزد، تعمیر و نگهداری، بسته‌بندی، آب و برق مصرفی، استهلاک، هزینه‌های سربار. قیمت سایه‌ای این نهاده‌ها برابر قیمت بازاری آنها فرض شده است.

بررسی مزیت نسبی منسوجات ایران ۵۷

طبق بررسی شش طرح ارسالی توسط واحدهای سیستم پنبه‌ای، ریز هزینه‌ها نسبت به کل هزینه‌ها به صورت درصد و به طور میانگین به این شرح است.

جدول ۱۱. مواد اولیه به کار رفته در تولید پارچه پنبه‌ای (درصد)

۱. مواد اولیه	۶۳/۸ درصد (حدود ۶۰ درصد از این مقدار پنبه است)
۲. انرژی	۴/۰۲
۳. حقوق و دستمزد	۹/۳
۴. تعمیر و نگهداری	۴
۵. بسته بندی	۰/۶۵
۶. استهلاک	۱۳
۷. سایر هزینه های	۵/۲۳
سربار	۱۰۰
جمع	۲۴
سود سالیانه متفاوت	

مأخذ: اداره کل صنایع نساجی ایران

جدول ۱۲. قیمت سایه‌ای محصول پارچه پنبه‌ای در سال ۱۳۸۳

(قیمت وارداتی - کشورهای صادرکننده به ایران)

نام کشورها	ارزش هر واحد	قیمت سایه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی
انگلستان	۱۱/۷۸۳۴	۱۰۴۳۶۵/۶	۶۷۰۹۴/۶۸	۷۵۲۶۰/۵۸
امارات متحده عربی	۳/۷۸۶۶	۳۳۵۳۷/۹۲	۲۱۵۶۰/۹	۲۴۱۸۵/۰۱
ایتالیا	۵/۲۱۰۸	۴۶۱۵۲/۰۶	۲۹۶۷۰/۳	۳۳۲۸۱/۳۸
ترکیه	۲/۸۲۲۲	۲۴۹۹۶/۲۳	۱۶۰۶۹/۶۱	۱۸۰۲۵/۳۹

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۳. قیمت سایه‌ای محصول پارچه پنبه‌ای در سال ۱۳۸۳

(قیمت صادراتی - کشورهای واردکننده از ایران)

نام کشور	ارزش هر واحد	قیمت سایه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی
آذربایجان	۸/۱۷۲	۷۲۳۷۹/۴	۴۶۵۳۱/۳۷	۵۲۱۹۴/۵۶
ارمنستان	۶/۷۸۲	۶۰۰۶۸/۱۷	۳۸۶۱۶/۷۱	۴۳۳۱۶/۶۳

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۴. قیمت سایه‌ای نهاده‌های پنبه، نخ، سوخت در سال ۱۳۸۳ (ریال)

شرح	ارزش هر واحد	قیمت سایه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق	قیمت سایه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی
پنبه	۲۸/۶۴۰	۲۵۳۶۶۴/۴۸	۱۶۳۰۷/۱۶	۱۸۲۹۲۳/۶۸
نخ	۳/۱۵۲۳	۲۷۹۱۹/۹۲	۱۷۹۴۹/۱۹	۲۰۱۳۳/۷۴
سوخت	۰/۲۲۵۲۱۲	۱۹۹۴/۷	۱۲۸۲/۳۵	۱۴۳۸/۴۲

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۵. محاسبه مزیت نسبی پارچه پنبه‌ای بر اساس نرخ ارز آزاد

(کشورهای صادرکننده)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
انگلستان	۲۱۹۹۴۲/۱۱	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۱۰۴۳۶۵/۶	-۰/۶۱۲۳۲
امارات متحده عربی	۲۱۹۹۴۲/۱۱	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۳۳۵۳۷/۹۲	-۰/۳۷۹۶۶
ایتالیا	۲۱۹۹۴۲/۱۱	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۴۶۱۵۲/۰۶	-۰/۴۰۷۲۲
ترکیه	۲۱۹۹۴۲/۱۱	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۲۴۹۹۶/۲۳	-۰/۳۶۳۰۲

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۶. محاسبه مزیت نسبی پارچه پنبه‌ای بر اساس قدرت خرید مطلق (ریال)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
انگلستان	۱۳۰۰۸۳/۰۰۳۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۶۷۰۹۴/۶۸	-۱/۱۲۳۵۴
امارات متحده عربی	۱۳۰۰۸۳/۰۰۳۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۲۱۵۶۰/۹	-۰/۶۵۲۱۳
ایتالیا	۱۳۰۰۸۳/۰۰۳۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۲۹۶۷۰/۳	-۰/۷۰۴۷۹
ترکیه	۱۳۰۰۸۳/۰۰۳۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۱۶۰۶۹/۶۱	-۰/۶۲۰۷۲

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۷. محاسبه مزیت نسبی پارچه پنبه‌ای بر اساس قدرت خرید نسبی (ریال)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
انگلستان	۱۴۵۹۱۵/۰۱۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۷۵۲۶۰/۵۸	-۰/۰۰۱۶۴
امارات متحده عربی	۱۴۵۹۱۵/۰۱۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۲۴۱۸۵/۰۱	-۰/۵۸۱۳۷
ایتالیا	۱۴۵۹۱۵/۰۱۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۳۳۲۸۱/۳۸	-۰/۶۲۸۳۲
ترکیه	۱۴۵۹۱۵/۰۱۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۱۸۰۲۵/۳۹	-۰/۵۵۳۳۷

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۸. محاسبه مزیت نسبی پارچه پنبه‌ای براساس نرخ ارز آزاد (کشورهای واردکننده از ایران)
(ریال)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
آذربایجان	۲۱۹۹۴۲/۱۱	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۷۲۳۷۹/۴	-۰/۴۷۵۵۹
ارمنستان	۲۱۹۹۴۲/۱۱	۷۰۷۶۹/۵۵۹۸	۶۰۰۶۸/۱۷	-۰/۴۴۲۶۶

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۱۹. محاسبه مزیت نسبی پارچه پنبه‌ای براساس قدرت خرید مطلق (کشورهای واردکننده از ایران)
(ریال)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
آذربایجان	۱۳۰۰۸۳/۰۰۳۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۴۶۵۳۱/۳۷	-۰/۸۴۷۰۲
ارمنستان	۱۳۰۰۸۳/۰۰۳۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۳۸۶۱۶/۷۱	-۰/۷۷۳۷۳

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۲۰. محاسبه مزیت نسبی پارچه پنبه‌ای براساس قدرت خرید نسبی (کشورهای واردکننده از ایران)
(ریال)

نام کشور	هزینه نهاده قابل تجارت	هزینه نهاده غیرقابل تجارت	قیمت سایه‌ای محصول	DRC بر حسب ریال
آذربایجان	۱۴۵۹۱۵/۰۱۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۵۲۱۹۴/۵۶	-۰/۷۵۵۱۲
۱-ارمنستان	۱۴۵۹۱۵/۰۱۵	۷۰۷۶۹/۹۸۵۵	۴۳۳۱۶/۶۳	-۰/۶۸۹۷۸

مأخذ: محاسبات تحقیق

جدول ۲۱. مزیت نسبی آشکار شده الیاف مصنوعی

متغیر سال	X_{ij}	X_{tj}	X_{iw}	X_{tw}	RCA_{ij}
۱۳۷۹	۰/۹۶	۲۸۴۶۱	۳/۸۲	۷۶۲۱	۰/۰۶۷
۱۳۸۰	۱/۲۴	۲۳۹۰۴	۳/۳۱	۷۴۴۴	۰/۱۱۶
۱۳۸۱	۸/۳۲	۲۸۲۳۷	۳/۶۶	۷۸۴۲	۰/۶۳۱
۱۳۸۲	۸/۰۷	۳۳۹۹۱	۳/۵۹	۹۰۴۴	۰/۵۹۸
۱۳۸۳	۱۵/۹۶	۴۴۴۰۳	۳/۹۵	۱۱۰۹۵	۱/۰۰۹

مأخذ: محاسبات تحقیق

- X_{ij} : ارزش صادرات ایران از الیاف مصنوعی (میلیون دلار)
 X_{tj} : ارزش کل صادرات ایران (میلیون دلار)
 X_{iw} : ارزش صادرات جهان از الیاف مصنوعی (بیلیون دلار)
 X_{tw} : ارزش کل صادرات جهان (بیلیون دلار)
 RCA_{ij} : مزیت نسبی آشکار شده از الیاف مصنوعی

جدول ۲۲. مزیت نسبی آشکار شده پشم و موی حیوانات

RCA_{ij}	X_{tw}	X_{iw}	X_{tj}	X_{ij}	متغیر سال
۰/۳۰۰	۷۶۲۱	۴/۴۴	۲۸۴۶۱	۴/۹۹	۱۳۷۹
۰/۲۴۲	۷۴۴۴	۴/۰۲	۲۳۹۰۴	۳/۱۳	۱۳۸۰
۱/۸۱	۷۸۴۲	۴/۳۵	۲۸۲۳۷	۲۸/۴۹	۱۳۸۱
۲/۱	۹۰۴۴	۴/۲۵	۳۳۹۹۱	۳۳/۶۸	۱۳۸۲
۱/۷۲	۱۱۰۹۵	۴/۷۴	۴۴۴۰۳	۳۲/۶۴	۱۳۸۳

مأخذ: محاسبات تحقیق

- X_{ij} : ارزش صادرات ایران از پشم و موی حیوانات (میلیون دلار)
 X_{tj} : ارزش کل صادرات ایران (میلیون دلار)
 X_{iw} : ارزش صادرات جهان از پشم و موی حیوانات (بیلیون دلار)
 X_{tw} : ارزش کل صادرات جهان (بیلیون دلار)
 RCA_{ij} : مزیت نسبی آشکار شده از پشم و موی حیوانات

جدول ۲۳. مزیت نسبی آشکار شده ابریشم

RCA_{ij}	X_{tw}	X_{iw}	X_{tj}	X_{ij}	متغیر سال
۰/۰۲۶	۷۶۲۱	۰/۴۰	۲۸۴۶۱	۰/۰۴	۱۳۷۹
۰/۱۸۴	۷۴۴۴	۰/۳۲	۲۳۹۰۴	۰/۱۹	۱۳۸۰
۰/۳۹۸	۷۸۴۲	۰/۳۰	۲۸۲۳۷	۰/۴۳	۱۳۸۱
۰/۲۱۴	۹۰۴۴	۰/۲۶	۳۳۹۹۱	۰/۲۱	۱۳۸۲
۰/۰۹۴	۱۱۰۹۵	۰/۲۹	۴۴۴۰۳	۰/۱۱	۱۳۸۳

مأخذ: محاسبات تحقیق

- X_{ij} : ارزش صادرات ایران از ابریشم (میلیون دلار)
 X_{tj} : ارزش کل صادرات ایران (میلیون دلار)

X_{iw} : ارزش صادرات جهان از ابریشم (بیلیون دلار)

X_{tw} : ارزش کل صادرات جهان (بیلیون دلار)

RCA_{ij} : مزیت نسبی آشکار شده ابریشم

جدول ۲۴. مقایسه مزیت نسبی آشکار شده ایران با کشورهای منتخب* در سال ۱۳۸۳

رتبه	RCA_{ij}	X_{tw}	X_{iw}	X_{ij}	X_{ij}	نام کشورها
۷۳	۰/۵۵	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۳۸۸۷۳۶/۹	۳۷۵۷/۷۳	ژاپن
۷	۴/۲۷	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۴۴۶۶۶/۶	۳۳۵۲/۰۱	هند
۱۷	۲/۱۹	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۱۵۸۲۶۴/۳	۶۰۹۱/۴۷	کره جنوبی
۱۰	۲/۳۹	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۳۲۸۱۰۹/۸	۱۳۷۸۲	چین
۸۹	۰/۳۸	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۷۶۶۶۷/۷	۵۱۲/۰۲۵	مالزی
۲۱	۱/۸۴	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۲۶۱۲۴۵/۷	۸۴۴۸/۱۶	ایتالیا
۵۸	۰/۷۰	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۶۴۸۸۹۰/۶	۷۹۸۲/۹۷	آلمان
۶۷	۰/۶۱	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۵۶۸۴۷۹/۹	۶۰۹۴/۵۳	آمریکا
۵۰	۰/۷۹	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۶۲۸۶۹/۹	۸۷۲/۹۰	تایلند
۱۰۶	۰/۲۰	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۴۹۶۹۵/۹	۱۷۴/۶۸	استرالیا
۸	۲/۹۴	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۲۹۴/۴	۱۵/۲۱	مصر
۶۹	۰/۶۰	۱۱۰۹۵	۱۹۵	۶۰۲۱۷/۱	۶۳۴/۹۸	برزیل

مأخذ: محاسبات تحقیق

* کشورهای منتخب، کشورهایی هستند که در زمینه محصولات (پنبه، پارچه‌های تار و پودی، الیاف مصنوعی، پشم و موی حیوانات و ابریشم) از صادرکنندگان اصلی در سال ۱۳۸۳ بوده‌اند.

X_{ij} : ارزش صادرات کشورهای منتخب از محصولات نساجی (میلیون دلار)

X_{tj} : ارزش کل صادرات کشورهای منتخب (میلیون دلار)

X_{iw} : ارزش صادرات جهان از محصولات نساجی (بیلیون دلار)

X_{tw} : ارزش کل صادرات جهان (بیلیون دلار)

RCA_{ij} : مزیت نسبی آشکار شده کشورهای منتخب

رتبه: رتبه جهانی کشورها در صادرات محصولات نساجی

مقایسه مزیت نسبی آشکار شده صنعت نساجی ایران در سال ۱۳۸۳ با کشورهای منتخب نشان می‌دهد که ایران با مزیت نسبی آشکار شده معادل ۰/۹۱ در سال ۱۳۸۳ در بین کشورهای جهان در رتبه ۴۴ جای گرفته است. با این حال هنوز هم صنعت نساجی در بین محصولات صادراتی ایران در سال ۱۳۸۳ بعد از مواد معدنی با مزیت نسبی آشکار شده (۷/۷۶) در رتبه دوم جای دارد.

۶. خلاصه نتایج

الف - نتایج حاصل از معیار هزینه منابع داخلی نشان می‌دهد که:

- صنعت نساجی ایران در تولید محصول پنبه در سال ۱۳۸۳ بر اساس هزینه منابع داخلی محاسبه شده براساس نرخهای سایه‌ای ارز نسبت به تمامی کشورهای واردکننده و صادرکننده پنبه به ایران به جز کشور آذربایجان که هزینه منابع داخلی محاسبه شده آن بر اساس دو نرخ ارز قدرت خرید مطلق و قدرت خرید نسبی بزرگتر از یک است از مزیت نسبی برخوردار است.

- در مورد تولید پارچه پنبه‌ای در سال ۱۳۸۳ کشور ایران بر اساس هزینه منابع داخلی محاسبه شده ($DRC < 0$) نسبت به کشورهای واردکننده و صادرکننده پارچه پنبه‌ای در سال ۱۳۸۳ دارای مزیت نسبی نیست. دلیل این امر هزینه تمام شده بالا در ایران است که علت آن گرانی مواد اولیه به کار رفته نظیر پنبه وارداتی در سال ۱۳۸۳ است.

ب - نتایج حاصل از معیار RCA، با بهره‌گیری از روش مزیت نسبی آشکار شده و داده‌های مربوط به سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۳ نتایج زیر به دست آمده است:

- صنعت نساجی ایران در سال ۱۳۸۳ با $RCA = 0/91$ فاقد مزیت نسبی آشکار شده است. این میزان در مقایسه با سال ۱۳۸۲ که $RCA = 1/236$ است، $72/05$ درصد کاهش نشان می‌دهد که دلیل این امر کاهش سهم صادراتی ایران در بازارهای جهانی است.

- صنعت نساجی ایران در زمینه محصولات مورد بررسی در سال ۱۳۸۳ به جز دو محصول الیاف مصنوعی و پشم و موی حیوانات که به ترتیب با $RCA = 1/009$ و $RCA = 1/72$ از مزیت نسبی برخوردارند در سایر موارد بدون مزیت نسبی است.

- در سال ۱۳۸۳ نه تنها مزیت نسبی منسوجات ایران (پارچه‌های تار و پودی) در مقایسه با سال ۱۳۸۲ کاهش $55/66$ درصد را نشان می‌دهد بلکه مزیت نسبی تمامی محصولات مورد بررسی به جز الیاف مصنوعی در مقایسه با سال ۱۳۸۲ کاهش یافته است.

- در مقایسه صنعت نساجی ایران با کشورهای منتخب در سال ۱۳۸۳ مشخص شد که صنعت نساجی ایران در بین کشورهای اصلی در زمینه نساجی در رتبه ۴۴ و با $RCA = 0/91$ جای گرفته است که نشان می‌دهد کشوری که دارای سابقه طولانی در صنعت نساجی است، موقعیت خوبی ندارد.

۷. پیشنهادها

- با توجه به وابستگی شدید صنعت نساجی کشور به واردات مواد اولیه که باعث بالا رفتن قیمت تمام شده کالا شده و به موازات آن کیفیت نیز کاهش یافته و در نتیجه قدرت رقابت با تولیدات مشابه خارجی را از دست داده است پیشنهاد می‌شود که با کاهش موانع وارداتی مواد اولیه صنعت نساجی و کاهش تعرفه‌های صادراتی توانمندیهای این بخش مورد توجه قرار گیرد.

بررسی مزیت نسبی منسوجات ایران ۶۳

- تولید پنبه در کشور گسترش و ظرفیت تولید الیاف مصنوعی پلی استر و نایلون (با مشارکت خارجی) افزایش یابد. همچنین نظر به راهبردی بودن محصول پنبه و اشتغال حاصل از توسعه آن در بخش کشاورزی، توسعه صنعت پنبه کشور نسبت به الیاف مصنوعی دارای الویت خواهد بود. در زمینه تولید مواد شیمیایی، کمکی، جنبی و رنگهای مورد مصرف در صنعت نساجی با توجه به ضعف شدید کشور در این نوع تولیدات باید اقداماتی جدی صورت گیرد. روشهای زیر در این راستا پیشنهاد می شود:

- اخذ لیسانس از شرکتهای خارجی برای تولید در داخل کشور،
- سرمایه گذاری مشترک با شرکتهای صاحب فن آوری برای تولید،
- تحقیق و توسعه در راستای کسب دانش فنی و فن آوری لازم.

- در این راستا از ماشین آلات جدید و هماهنگ با پیشرفتهای فنی در صنعت نساجی استفاده شود.
- پرداخت یارانه به صادرات نساجی کشور برای نفوذ در بازارهای جهانی یا اعطاء هر گونه تسهیلات خاص دیگر در این زمینه از دیگر موارد پیشنهادی است.

منابع

الف) فارسی

- احمدی سرتختی، فرهاد (۱۳۷۵)، «بررسی مزیت نسبی تولید فولاد خام در مجتمع فولاد خوزستان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی.
- آلانی، نادر (۱۳۷۷)، «مزیت نسبی فولاد به روش کوره بلند در ذوب آهن اصفهان و احیای مستقیم در فولاد مبارکه»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- بهکیش، محمد مهدی (۱۳۷۸)، «شاخصی برای اندازه گیری مزیتهای اقتصادی و کاربرد آن در ایران»، مجله برنامه و بودجه، شماره ۳۶.
- ثقفی، آرزو (۱۳۸۰)، «بررسی مزیت نسبی تولیدات کارخانه ذوب و ریخته گیری شرکت مس شهید باهنر با تأکید بر محاسبه هزینه فرصت کار»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده اقتصاد.
- حسن زاده، نقی (۱۳۸۱)، «بررسی مزیت نسبی صنعت کفش کشور و مقایسه تطبیقی آن با چند کشور منتخب»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده فردوسی مشهد، دانشکده علوم اقتصادی و اداری.
- عزیزی، جعفر و منصور زیبایی (۱۳۸۰)، «تعیین مزیت نسبی برنج ایران مطالعه موردی: استانهای گیلان، مازندران، فارس»، پژوهشنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۳۳.
- موسی نژاد، محمد مهدی (۱۳۷۵)، «مزیت نسبی محصولات کشاورزی و سیاست تشویق صادرات، سمینار کشاورزی ایران و بازارهای جهانی، انتشارات مرکز مطالعات برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی.

ب) انگلیسی

- Balassa, B. (1954), "Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage", *Journal of Agricultural Economics*, The Manchester School of Economic and Social Studies, Vol. 33, pp. 99-123.
- Balassa, B. (1977), "Revealed Comparative Advantage: An Analysis of Relative Export Shares of the Industrial", *Journal of Agricultural Economics*, The Manchester School of Economic and Social Studies, Vol. 453, pp. 27-344.
- Balassa, B. and M. Daniel (1972), "Domestic Resource Costs and Effective Protection Once Again", *Journal of Political Economy*, Vol. 80, pp. 15-320.
- Kunimoto, K. (1977), "Typology of Trade Intensity Indies", *Journal of Agricultural Economics*, Vol. 17, pp. 15-320.